విలువలు

ఇద్దరూ ఆ మధ్యాహ్నపు ఎండలో నడిచి వచ్చి ఒక బట్టల దుకాణం ముందు ఆగిపోయారు.

కన్నయ్య ఇంతకుముందెప్పుడు అలాంటి 'షాపు'లోకి నడిచి ఎరగడు. అత నెప్పుడూ తనకి కావలసిన ధోవతులు తమ ఊళ్ళోనే ఉన్న నేతగాళ్ల దగ్గరే కొనేవాడు. ఇక అతని పెళ్లాం చీరెలమాటా? ఆమె ఇంతవరకూ పుట్టింటినుంచి వచ్చేటప్పుడు తెచ్చుకున్న వాటితోనే గడుపుతోంది.

కన్నయ్య చెప్పులు బయట విడిచి లోపలికి నడిచాడు, అది తన సొంతిల్లు అనుకుంటున్న వాడిలా; కాని అదంతా చూసేవాళ్లకి. పైకి అంత గంభీరంగా కనిపిస్తున్న కన్నయ్యకి మనస్సులో ఎంతో జంకుగా ఉంది. వాళ్లు తనని మెడ పట్టుకుని బయటకు నెట్టేసినా అతను ఆశ్చర్యపడేలాలేడు. తను ఏదో కొనడానికే వచ్చాడనీ, దారి తప్పి కాదనీ వాళ్లకి వెంటనే తెలియపర్చకపోతే అంతపనీ చేసేస్తారనుకుంటున్నట్లు "మా ఆడోళ్లకి చీరెలు కొనాలండి-" అని ఏదో తప్పు ఒప్పుకుంటున్నవాడిలా చెప్పేశాడు అక్కడున్నగుమాస్తాని చూస్తూ. అతనికి ఆ క్షణంలో దుకాణంలో ఉన్న ప్రతిమనిషి తన భావిని శాసించేవాడిలా కనపడ్డాడు. వాళ్లతో తనరాకకి కారణం చెప్పేసి, వెనక్కి తిరిగి బుల్లెమ్మ నుద్దేశించి "లోపలికి రాయే. పర్లేదు" అని దుకాణం యజమాని మొహంలోకి చూశాడు. పై మీద గుడ్డతో మొహం తుడుచుకుంటూ భార్యరాకని పర్యవేక్షించాడు. అంతవరకు ఎండలో నిలుచున్న బుల్లెమ్మ సిగ్గుపడుతూ లోపలికి వచ్చింది.

"ఎలాంటి చీరెలు కావాలి?" గుమాస్తా మామూలుగానే అడిగాడు. కన్నయ్య ధరించిన రైతువేషం, రైతుమొహం, రైతు భయం చూసి అతను లోకువ కట్టలేదు. కాని కన్నయ్య మాత్రం వాళ్లమెరిసే చొక్కాలనీ, ఇస్త్రీలో బిరుసెక్కిన పంట్లాలనీ చూస్తూ, వాటితో తన మురికిగుడ్డల్ని పోల్చుకుంటూ సిగ్గుపడ్డం మొదలెట్టాడు. బుద్ధిలేకపోయింది తనకి. తను ఈ షాప్‌లోకి రాకుండా ఉండవల్సింది...ఓహ్! షాప్‌నిండా అద్దాల బీరువాలు, వాటిలో మెరిసే ఖరీదైన గుడ్డలు, షాప్‌లో పగలుకూడా వెలిగే ట్యూబ్ లైట్లు, ఎలక్ట్రిక్ పంకాలు...కన్నయ్య మళ్ళీ పై మీద గుడ్డతో మొహం తుడుచుకున్నాడు.

"చీరెలండీ మామూలియి. ఒద్దే అక్కర్లేదండి. ఒకటిచాలు" అని బుల్లెమ్మ మొహంలోకి చూశాడు. బుల్లెమ్మ తల ఆడించింది.

"గుమాస్తా చీరెలు తెచ్చి నిర్లక్ష్యంగా అక్కడున్న వెదురు పేలికల చాపమీద పరిచేస్తున్నాడు, చీరెమీదున్న చీటీ చూడకుండానే దాని ఖరీదు చెప్పేస్తున్నాడు. వాటి ధరలు పదినుంచి పద్దెనిమిది రూపాయలు వరకూ ఉన్నాయి. బుల్లెమ్మ మనస్సు ఆవర్జార్జవాన్ని చూడగానే కేరిం తలు కొట్టింది. అక్కడే కుర్చీల మధ్య చోటు చేసుకుని కుదురుగా కూర్చొని చీరెల్ని ఎంచడం మొదలు పెట్టింది.

బుల్లెమ్మ చిన్న పిల్లలా అమాయకంగా ఆ చీరెల్ని వేళ్లతో పట్టుకుని పరీక్షించడం కన్నయ్య సహించలేకపోతున్నాడు. వాళ్లు "ఎయ్. వాటిని తాకకు ఫో" అంటారని అతని భయం. అతను చుట్టూ భయంగా చూశాడు. గుమాస్తా (బుల్లెమ్మకు ప్రత్యేకం) ఏ చీరె ఎందుకు మంచిదో, వాడ్డం మొదలెట్టాక చీరె అసలు రంగు ఎలా మారిపోతుందో వగైరా చెప్పుకుపోతున్నాడు. యజమాని టెలిఫోన్ లో ఇంగ్లీష్ మాట్లాడేస్తున్నాడు.

"నౌఎడేస్ ప్రైమ్స్ ఆర్ ఛేంజింగ్ అని. నాకు తెలుసు. అందుచేతే ఐ వజ్ ...డౌట్" కన్నయ్య దైవంమీద భారంవేసి చుట్టూ చూడడంలో పడిపోయాడు. అతను గుండెరాయి చేసుకున్నాడు. చాలా కాలం గడిచేక బుల్లెమ్మ ఓచీర ఎంచుకుంది. అది ముదురు నీలిరంగు చీరె. వెడల్పాటి అంచు ఖరీదు పదిహేను రూపాయల పధ్నాలుగణాలు. బేరం చేయడం మాత్రం చాలా హుషారుగా చేశాడు కన్నయ్య. చివరకి వాళ్ళని కిందపెట్టి మీదపెట్టి పదిహేనున్నరకి ఒప్పించాడు. డబ్బు చెల్లించారు. గుమాస్తా అది చాలా నాణ్యమైన' సరుకనీ, చీరపోయినా రంగుపోదనీ హామీ ఇచ్చాక కాని వాళ్లు బయటకు కదల్లేదు. పొద్దువాలింది. మధ్యాహ్నం కూడు తిని ఓ గంట కూర్చుని బయల్దేరిన వాళ్లు తిరిగి పొయ్యి రాజేసే వేళకి ఇల్లు చేరుకున్నారు. అది కన్నయ్య, అతని తండ్రీ కలిసి ఒక్క ఇటిక వాడకుండా కట్టిన తాటాకుల ఇల్లు.

* * *

"పదిహేను రూపాయలే!"

"నువ్వు మరీని, పదిహేనున్నర!"

"నా మతి మండా, ఇంకా పదిహేనురూపాయలే అనుకుంటున్నా."

బుల్లెమ్మ చీరె గురించి తెలిసిన ఆడవాళ్ళు అలాగా, ఇంకా అనేక విధాలుగానూ మాట్లాడుకున్నారు. వాళ్ళెప్పుడూ చీరెకోసం ఐదు రూపాయలు ఖర్చుపెట్టలేదు. ఒకసారి అచ్చమ్మ మొగుడు 'రంగం' నించి వస్తూ ఏడు రూపాయల చీరె తెచ్చినప్పుడు అందరూ వెళ్లి ఆ చీరని చూసి, తాకి, ఎన్నిక చేసివచ్చారు. ఇప్పుడు బుల్లెమ్మ కొనుక్కున్న చీరె వాళ్ల అనుభవాన్ని కాదు ఊహని కూడా మించిపోయింది. అది తెలుగు పౌరాణిక చిత్రంలో 'రాక్ అండ్ రోల్' పాటలా చాలా విపరీతంగా తోచింది.

అయితే ఇందులో బుల్లెమ్మ తప్పేం లేదు. బుల్లెమ్మ ఖరీదైన చీరెలమీది మోజుని అవ్యక్తం లోనే దాచేసుకుంది. తను ఇంట్లో ఎంతో పొదుపుగానూ, తెలివిగానూ పనిచేసి లాభం

చేసినా "అందుకు సొంతలాభం కావాలనుకోలేదు." కాని నిన్నరాత్రి కన్నయ్యే మొదలెట్టాడు. అతను ఈసారి దార్లకి ఇవ్వాల్సింది ఇచ్చేయ్యగా, ఖర్చులు గట్రా తీసేశాక కూడా బోలెడంత లాభం కనపడింది పొలంమీద. అదంతా బుల్లెమ్మ అదృష్టమని అతనికి తోచింది. రాత్రి కూడు తింటూ "నీకేం బహుమతి కావాలో కోరుకోయే" అన్నాడు, ఇక మోటారుకారు కావాలన్నా ఇచ్చేసేవాడిలా. పైకి అలా అన్నా అతనికి భయంగానే వుంది. బుల్లెమ్మ తన తాహతుకి మించిన వస్తువు ఏ బంగారునగో అడుగుతుందనీ తను చిన్నపుచ్చవలిసొస్తుందనీని. కాని బుల్లెమ్మ అతని భయం, అతని దగ్గరున్న డబ్బు అన్నీ తెలిసిన దానిలా ఒక 'అలాంటి చీర' కావాలంది. కన్నయ్య మురిసిపోయాడు. బుల్లెమ్మ తెలిసి బాధించదు; అంతేకాదు తెలియకకూడా బాధించదు. అంచేత బుల్లెమ్మ వద్దన్నా ఇంత ఖరీదుపెట్టి ఈ చీరె కొనేశాడు.

* * *

బుల్లెమ్మలో చాలా ముఖ్యమైన లక్షణం శాంతం. ఆమె మనస్సులో ఎంత ఉధృతమైన భావాలొచ్చినా ఆమె కదలికలో ఏమీ కనపడవు. పంథొమ్మిదేళ్ల బుల్లెమ్మ అలా ఉండడం లోటో, గొప్పశక్తో తెలుసుకోడం కష్టం. ఎప్పటిలాగే బుల్లెమ్మ ఆచీరెను చూసి నిశ్శబ్దంగా ఆనందించింది. ఇంటికొచ్చాక ఒకటి రెండు సార్లు ఆ మడతల్లో ముఖాన్ని దాచుకుంది. ఆ చీరెది ఒక రకం బిస్కెట్ల వాసన. కొంతసేపు చూసి జాగ్రత్తగా తనపెద్ద కొయ్యపెట్టెలో దాచేసింది.

సాయంత్రం ఇంకా పొద్దుగూకకుండానే అన్నం తినేసి వీధిలోకి వెళ్ళిపోయాడు కన్నయ్య. బాగా చీకటిపడి అందరి ఇళ్ళల్లోనూ పిల్లలు నిద్రకు తయారయ్యాక కూడా కన్నయ్య రాలేదు. బుల్లెమ్మ ఆరుబయట నులకమంచం వాల్చుకుని పడుకొని ఆలోచన మొదలు పెట్టింది. కొంతసేపు ఆచీరెరంగు, వాసన ఎలా ఉండేదీ ఊహించుకుంది.

తూర్పునుంచి ఒక చిక్కటి మబ్బు కమ్ముకొస్తోంది. మబ్బులేనిచోట నక్షత్రాలు ఎప్పుడూ లేని కాంతితో మెరుస్తున్నాయి. గాలి అప్పుడప్పుడు వచ్చిపోతోంది. చూరుకి ఇవతలగా, దానిమ్మ చెట్టు పక్కనున్న మంచంమీద వెల్లకితలా పడుకుని బుల్లెమ్మ నిశ్శబ్దంగా ఆలోచించుకుంటోంది.

ఆ చీరె గురించి ... ఒకవైపు తృప్తి ... మరోవైపు ఏదో తెలీని దిగులు. బుల్లెమ్మలో చాలా కలగాపులగపు భావాలు చేరి అల్లరి మొదలెట్టాయి.

తనా చీరెను ఎప్పుడూ ఎలా కట్టుకుంటుందో బుల్లెమ్మకు పాలుపోలేదు. తను రోజంతా చీమలా శ్రమించే మనిషి. ఆ చీరె కట్టుకుని తనేం పని చేస్తుంది? ఆ చీరె కట్టుకుని మడత నలగకుండా, పమిటె చెదరకుండా ఒక ఎత్తైన కుర్చీలో నేలని తాకకుండా కూర్చోవాలి తను! తనకు ఆచీరె కట్టుకుని బొమ్మలా కూర్చోడం చేతకాదు.

క్రమంగా బుల్లెమ్మకు ఆ చీరంటే ఉత్సాహం పోయింది. అంత పల్చటి చీరా ఆమెకో బరువులా తోచింది. బుల్లెమ్మ తనుండే మట్టి ఇల్లూ, 'తను' అనబడే తన ఒళ్ళూ ఆ చీరెను మురికి చేసేస్తాయనుకుంది. బుల్లెమ్మ ఒళ్ళు శుభ్రంగా ఉండదని కాదు. శుభ్రంగానే ఉంటుంది. కాని బుల్లెమ్మకు ఆ ఊహే రాలేదు. ఆ చీరకు తను తగననుకుంది. అది ఆలోచన ఫలితం

కాదు; అదో నమ్మకం; దానికి ఎదురెళ్ళిడం బుల్లెమ్మకు చేతకాదు.
బుల్లెమ్మ ఆ చీర మర్నాడు కట్టుకోలేదు. ఆ మర్నాడూ కట్టుకోలేదు. మరో నెల్లాళ్ళు
గడిచినా కట్టుకోలేదు. ఎప్పుడూ కట్టుకో లేదు.
పెద్ద పండుగ రోజున కన్నయ్య పట్టు పట్టాడు. ఆ చీరె కట్టుకోవాలని, బుల్లెమ్మ కూడా
అతని మాటల ఆసరాతో అందుకు సిద్ధపడింది కాని మళ్ళీ మనసు మార్చుకుని ఆ చీరె
పెట్టెలో పెట్టి ఏదో పని కల్పించుకుంది.
బుల్లెమ్మ ఆ చీరె కట్టుకోకుండా సంవత్సరాలు దొర్లిపోయాయి. కన్నయ్య ప్రతీ ఏటా
పొలం మీద లాభం తీశాడు. పదేళ్లు గడిచేసరికి కన్నయ్య భూమికొన్నాడు తనకి భూమి కౌలు
కిచ్చిన వాళ్ళ దగ్గర్నుంచి. బుల్లెమ్మ కొత్తలో ఆ చీరె తరుచుగా పెట్లోంచి తీసి దాన్ని పసి పాపలా
ముద్దు చేస్తుండేది. పురుగు చేరకుండా కలరా ఉండలు ఉంచేది దాని మడతల్లో. ఒక్కోసారి
ఎండలో ఉంచి మళ్ళీ జాగ్రత్తగా మడత పెట్టి దాచేసేది.
ఆ చీరెను చూస్తే, తాకతే, బుల్లెమ్మకి ఒళ్లు పులకించేది. ఏదో దిగులూ కలిగేది.
కావ్యాల్లో విషాదంలాగా అదో తీయని బాధ. ఆ చీరె కట్టుకోవాలని కోరిక కలిగితే, "ఆ రోజు
వస్తుంది; అప్పుడు!...... " అని మనస్సును మరిపించేది. అదేదో అద్భుతమైన రోజు అని
బుల్లెమ్మ నమ్మకం. ఆ రోజు ఎలా వస్తుందో మాత్రం ఊహకూడా లేదు.
"ఆరోజూ" వచ్చింది. కన్నయ్య పెద్ద "ఖామందు" అయిపోయాడు. పెద్ద కూతురికి
చాలా పెద్ద సంబంధం తెచ్చాడు. బుల్లెమ్మకి తెలుసు. తను తన చీరె ఇప్పుడు కట్టుకో వచ్చని
ఇంటిలోపలా, ఇంటి వెలుపలా పెళ్లి సందడి. బుల్లెమ్మ కాస్త తీరిక చేసుకుని గదిలోకి
వచ్చి తలుపు గడియ వేసింది. గుండెలు కొట్టుకుంటుండగా తన కొయ్యపెట్టి మూత తెరిచి
చీరె బయటకు తీసింది. మళ్లీ బుల్లెమ్మ ఒళ్లు ఆ చీరెను మొదటి సారి తాకి నట్లయి పుల
కరించింది. బుల్లెమ్మ ఆత్రుతతో చీరె మడతలు విప్పింది. ఇన్నేళ్లు ఎదురు చూసిన రోజు
హఠాత్తుగా గోదావరి వరదలా వచ్చింది, మరి!
ఎప్పుడూ కట్టక పోవడం చేత ఆ చీరె కొత్తదిగా ఉండిపోయింది. అది కొత్త చీరే!....
పొందని ఆనందంలో విలువ ఏమంటే అది పాతబడదు. ఆ అపురూపమయిన ఆనందాన్నే, తన
చీరెను చూసుకుంటూ "ఇప్పుడు కాదు, రేపు!" అని వాయిదాలు వేస్తూ బుల్లెమ్మ అనుభవిం
చింది. ఆ చీరెను కొనగానే ధరించి వుంటే దాని మీద మోజు ఒక ఏడాదిలో పోయి వుండేది.
అది మరో రెండేళ్లలో పాతబడి ఉండేది. కాని...
బుల్లెమ్మలా అలా చీరెను పూజిస్తూ ఏళ్లతరబడి గడిపిన వాళ్లు ఇప్పుడెవరూ కనిపించక
పోవచ్చు. అలా ఇంకెవరూ లేకపోవడం ఆమె అనుభవానికి మరీ విలువ ఇస్తుంది.
కాని బుల్లెమ్మ అంతకంటే అదృష్టవంతురాలే. ఆ చీరె ఇప్పుడు కట్టేసుకుని దాని
మీదుండే పదిహేనేళ్ల మోజూ పోయి ఆ వెలితిని భరించే యోగం ఆమెకు లేదు. ఎందు కంటే
ఆ చీరె ఇప్పుడు చీరెలా లేదు.. జల్లెడలా వుంది... పురుగులు చక్కగా ఏవో డిజైన్లు చేసుకుని
ఆ చీరెని చీకట్లో ఒక దీపం ముందుంచి చూస్తే చుక్కలతో నిండిన

ఆకాశంలా ఉంటుంది.

బుల్లెమ్మ ఆ చీరెను గభాలున గుండెలకు హత్తుకుని అక్కడ కూర్చుండిపోయింది. ఆమెకు పెద్ద బరువు శాశ్వతంగా తీరిపోయినట్లైంది. ఆమెకు తెలీకుండా కళ్లు, చెక్కిళ్లు తడిసి పోయాయి.

(ఆంధ్ర పత్రిక, వీక్లీ, 27–8–1958)

★